

OSLO - SMILET

Motto: Vokt på det vingede øieblikk,
der som en falk slår ned.

Ved den offisielle åpning av Sannerbroen i 1920-årene faldt som almindelig kjendt daværende ordfører Jeppesens bevingede uttalelse om Akerselven som det fremtidige *smilebånd* i Oslos ansikt. På bakgrunn av den samtidig uttalte daværende motsetning hertil om Akerselven som den hellige *rynke* lød ordførerens profeti meget forjettende.

I betraktning av at «Rom ikke blev bygget på en dag», er der utført ikke lite arbeide for å fremme profetien. Mer er under forberedelse, men ennu mer står igjen. Dog, også forsåvidt har de kommunale myndigheter sin oppmerksomhet henvendt på forholdene. Her tenkes da på strøket mellom Vaterland- og Hausmannsbroene, nærmere betegnet den del av dette strøk som ligger på Akerselvens østside. Her er såvidt vites tenkt anlagt et parkbelte mellom Lakkegaten og elven.

Imidlertid går tiden, og med tilsvarende sakte fart glir Akerselven på dette strøk fremdeles like ukjendt for de fleste, som i århundrer, fredelig og uforstyrret som selve tiden.

To samtidige og helt tilfeldige omstendigheter har for nedskriveren av disse linjer været bestemmende for å søke den almindelige oppmerksomhet henledet på dette strøk. Samme dag som han hadde et ærend i gården Lakkegaten nr. 17, leste han hvad angivelig en orientaler «Gunga Din» har skrevet i Dagbladet 1917, nr. 116 for 29. april (gjengitt i A. Lochmanns samleverk: Kristiania og Omegn i utklip, 1ste samling s. 297).

Først lidt om Lakkegaten 17. Dette er et 7- (eller er det 8?) etasjes helt nytt og moderne funkisbygg, så uskjønt i det ytre som noget av den type overhodet kan bli. Intet kan være tristere enn den tanke at

Akerselven. Radering av Christian Christiansen.

i og med dette bygg har byen fått angitt karakteren og utseendet av den bebyggelse som i fremtiden er ment å skulle danne det vordende parkbeltes avgrensning og ramme mot øst.

Men ikke bare utseendet, også husets indre fortjener oppmerksomhet ut fra et estetisk synspunkt. I denne forbindelse vil det dog føre for langt å komme nærmere inn på denne side av saken. Bare så meget skal sies, at bygg av denne beskaffenhet med det store antall leiligheter vanskelig kan tenkes i lengden å ville kunne tilfredsstillende rimelige krav til menneskelige boligforhold.

Men hvad har dette å gjøre med «Oslosmilet»? Jo, tingene må sees i sammenheng, hvorom mer nedenfor.

Så er det «Gunga Din»s artikkel. Denne er i sin helhet bemerkelsesverdige og inneholder synspunkter som burde være bestemmende for utforming av byens ansikt. «Gunga Din» tar bladet ordentlig fra

munnen. Først uttaler han helt åpenhjertig, at han under sitt opphold her følte sig bittert skuffet, fordi han fant

«en skidden og styg by, hvis ansikt dog kunde ha været vidunderlig vakkert, hvis det ikke hadde været vansiret, ja næsten utvasket av den utilgivelige last, som en orientaler altid væmmes ved, nemlig smagløshet.»

Men videre forteller han, at han allikevel på sin vandring «rundt i den skitne by» fant den «dryssende fuld av skjønnhet og små smilende idyller», men ikke i de strøk, «hvor de privilegerte kaster færdes», derimot «som herlige oaser i de stenørkener, hvor de lavere kaster holder til huse».

Han vandrer langs Akerselvens slammede bredder. «Husene som stod der verkbrudne og skimlete gav inntrykk av at de gjensidig støttet hinannen med skuldrene. Og dog var de maleriske, der de speilet sin elde i elvens grå vanne. Tidens tann hadde ennu ikke formådd å fjerne alle de oprinnelige farver. I vinduene var der hvite gardiner og blomster, og i de trange gårdsrum smøg sig brandgule katter, der fikk mig sukkende til å lengte efter jungelen, og lavkastebarn veltet sig i smusset og hadde en helvedes svir. Etsteds fant jeg en gårdsplass, som lå der kold og skitten i skyggen av en uhyre trøstløs murgavl. Der fantes ikke en stråle av sol, og blomster vilde aldri kunne vokse derinne. Men der lå en hvelvet båt, og dette var lyspunktet i beboernes trøstløse tilværelse. Når sommerkvelden kommer og sinnet blir yrt og geilt, skyver disse lavkastevesener båten ut i elven og drar på galei ut i fjorden med trekkspillåt og drøie viser.

Av og til fant jeg et tre i disse skumle gårdsrum. Det stod der i dyster og ensom majestet, og skjønt dets grener ennu ikke hadde fått knopper, merket jeg hvordan våren allikevel bruste under den sorte bark. Akerselven tiltalte mig forøvrig i høi grad. Dens vann var i besiddelse av den høikultiverte aroma som jeg elsker, fordi den bringer min tanke hen til mit fjerne hjemlands herlige og hellige Ganges. Vel fløt der ikke rester av brente lik nedover de gråhvite vanne, men av og til skyllet det en død rotte op på bredden, og det var dog noget. O, vær varsom med denne elv og de lave huser og enkle mennesker som vokser (!) ved dens bredder! La ikke materialistiske mennesker ødelegge det lille I har igjen av en oprinnelig og eldgammel kultur.»

Artikkelen smaker jo sterkt av smart journalistikk, men er allikevel ikke uten betydning, når spørsmålet gjelder det fremtidige billede av Akerselvns bredder. La oss utmale oss disse (eller den side av elven det her gjelder) med en rad av velstelte, friskt malte lave hus i skiftende, men dog enstonig arkitektur liggende langs med det vordende parkbelte, og utenfor dette ned mot elven granittrapper med båtfeste for de hundrer av småbåter som kommende slekter av strøkets folk vil ha glede av. Plant så hvitblomstrende morelltrær (for all del dog ikke slike som setter frukt!) langs eller i parkbeltet, og byen vil få et smil i dette hittil så skammelig vanskjøttede strøk. Og hjem for mennesker.

Her skulde synes å foreligge en oppgave for et samarbeide mellom parkvesenet, regulerings- samt bygningsvesenet, og derefter for forståelsesfulle arkitekter med følelse for god Kristiania-arkitektur slik vi kjenner den fra gamle prospekter. La ikke mindreverdige økonomiske hensyn (til tomtepriser og lignende) ødelegge for all fremtid de muligheter som her foreligger. Femårsplaner er jo på moten. Sett op en slik og handle raskt efter den.

Og da kan en takknemlig efterslekt undgå den vanskjebne, som nu allerede ligger truende over strøket i hin sørgelige skyskraper i Lakkegaten.

Denne får vel stå hvor den står, men som en evig skamstøtte over en forståelsesløs tid. På den kan da med en liten endring i teksten og i omvendt mening brukes ordene fra Sinclar-støtten:

«Ve hver en bymand, som ei bliver hed,
så tidt hans øie den skuer.»

Christian Lund.